

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Immanuel KANT

zakladateľ filozofie kriticismu

bibliografický leták pri príležitosti 285. výročia narodenia
filozofa

apríl 2009

„Dve veci naplňajú myseľ vždy novou a rastúcou úctou, čím častejšie a stálejšie sa nimi premýšľanie zaoberá: hviezdne nebo nado mnou a mravný zákon vo mne.“

Immanuel Kant

Immanuel Kant bol predstaviteľ nemeckej klasickej filozofie; tvorca kriticismu alebo transcendentalizmu, či transcendentálnej filozofie.

Nemecký klasický idealizmus je vrcholná fáza klasickej filozofie, pokračovanie osvietenstva. Snaží sa o komplexnejšie vysvetlenie skutočnosti, o inováciu tém rozumu – hlbšie pochopenie jeho aktívnej, tvorivej povahy. Rozum a myslenie predstavuje ako spontánne aktivity a postupne sa prepracúva k pochopeniu vývinovej a historickej podstaty rozumu.

Immanuel Kant **sa narodil 22. apríla 1724 v Königsbergu** vo východnom Prusku (dnešný Kaliningrad v ruskej exkláve) v skromných životných podmienkach rodiny sedlára.

Po skončení štúdií na sedemročnom kolégiu začína v roku 1740 študovať na univerzite v Königsbergu. Tu sa dostáva pod vplyv Martina Knutzena, profesora logiky a metafyziky. Tento profesor mu sprístupnil svoju knižnicu a otvoril mu cestu k štúdiu nielen filozofie, ale aj prírodných vied – matematiky a fyziky. Práve tu sa Kant oboznamuje s fyzikou Isaaca Newtona a jeho stúpencov, jeho vedecké vzdelanie ho napokon viedlo na nezávislé myslenie v duchu európskeho osvietenstva.

Po odchode z univerzity bol Kant deväť rokov súkromným učiteľom vo viacerých zámožných, šľachtických rodinách v okolí Königsbergu, počas ktorých si osvojil dôkladné filozofické vzdelanie. Potom začal prednášať na univerzite v rodnom meste, kde získal v roku 1755 docentúru a v roku 1770 profesúru logiky a metafyziky. Prednášal viac ako štyridsať rokov nielen logiku a metafyziku, ale aj prirodzenú teológiu, morálku, prirodzené právo, matematickú fyziku, zemepis a antropológiu. Kant bol svedomitým učiteľom s vynikajúcim rečníckym nadaním; jeho reč prekypovala bohatými myšlienkami a bola sprevádzaná žartom a rozmarom, ktorý činil z jeho poučných prednášok skvelú zábavu. Obzvlášť pozoruhodnými sa stali jeho prednášky o vzdialených krajinách a národoch, hoci sám Kant nikdy neopustil Východné Prusko ba ani rodné mesto. Kant sa nikdy neoženil.

Kantov život je chudobný na vonkajšie udalosti, vyznačuje sa naopak značným stereotypom. Prísne dodržiaval svoje zásady a zvyklosti, zdravo sa stravoval, veľa času trávil v prírode.

Už po vydaní svojich hlavných diel dosiahol Kant uznanie a slávu, a to i za hranicami Nemecka. Boli mu udelené mnohé pocty, avšak on sám všetky pozvania mimo rodné mesto odmietal. V roku 1796 sa Kant vzdal aktívneho vyučovania a zaoberal sa ďalej štúdiom. Chcel prepracovať celý systém svojej filozofie, pričom

ho k tomu viedli nové myšlienky Fichteho a mladých idealistov. Tento úmysel už nestihol zrealizovať.

12. februára 1804 Immanuel Kant zomrel. Mesto, univerzita a obyvateľstvo Königsbergu mu pripravili veľkolepý kniežací pohreb.

Poňať Kantovu filozofiu kriticismu na malom priestore a v krátkosti, je len veľmi ťažko možné. Predstavuje rozsiahly a zložitý komplex myšlienok a názorov, neraz aj dosť protichodných. Pre Kanta bolo podstatou poznávania používanie ľudských zmyslov, vidieť, poznávať veci také, aké sú, vedieť si o nich urobiť vlastný názor. Zmyslovosť (schopnosť pozorovať) a um (schopnosť myslieť) sú podmienkami pre poznávanie a vytváranie skúseností.

Kant svoju praktickú filozofiu stavia na človeka a na jeho konaní, chápe človeka ako slobodnú bytosť, ktorá sa môže autonómne určovať. Ústredným pojmom jeho praktickej filozofie sa stáva pojem slobody. Ale zrejme najdôležitejším výsledkom Kantovej filozofie je tzv. mravný zákon, ktorým by sa mal (podľa neho) riadiť každý človek. Základné princípy mravného zákona sú:

1. - Konaj tak, aby maxima tvojho konania mohla byť z tvojej vôle ustanovená všeobecným zákonom.
2. - Konaj tak, aby si sa správal k ľuďstvu ako ku svojej osobe, k osobe druhého ako k účelu a nikdy nie ako k prostriedku.
3. - Vôľu každej rozumnej bytosti treba chápať ako ustanovujúce všeobecné zákony.

Kant svoju filozofiu kriticismu zhmotnil v štyroch dielach: „**Kritika čistého rozumu**“ (1781), „**Kritika praktického rozumu**“ (1788), „**Kritika súdnosti**“ (1790) a „**Základy metafyziky mravov**“ (1785).

Hoci sa Kant už v mladosti názorovo rozlúčil s kresťanstvom a hlavná podstata jeho filozofických názorov bola striktno materialistická, pre niektoré javy (dnes už bežne vysvetliteľné) nepoznal vysvetlenia a uchyľoval sa k idealizmu – k myšlienkam stvorenia a Stvoriteľa, ale zároveň odmietal stotožňovať ho s Bohom, ktorého uctievali kresťanské cirkvi či ostatné monoteistické náboženstvá.

Kantov význam pre filozofiu je rozsiahly. Ovplynul celú plejádu filozofov nasledujúceho 19. storočia. Dejiny filozofie sú práve v 19. storočí do veľkej miery dejinami reflexie, šírenia, popierania a prijatia Kantových myšlienok. Vytvoril dielo, ktoré bude sprevádzať pri filozofickej práci každého ďalšieho mysliteľa. Hranice, ktoré vytýčil rozumu, zviditeľnili v dejinách všetku dovtedajšiu naivitu filozofického sveta, ktoré sa neštítalo v duchu prísnej logiky vytvárať systémy plné ilúzií. Kantovo kritické dielo sa stalo ohniskom viacerých smerov a škôl.

Tento bibliografický leták vydáva Knižnica A.Bernoláka v Nových Zámkoch pri príležitosti 285. výročia narodenia filozofa. Obsahuje abecedne radené, neanotované záznamy o dielach I.Kanta, ktoré sa nachádzajú vo fonde KAB, záznamy o knihách o ňom a o knihách s tematikou kantovskej a novokantovskej filozofie.

Záznamová časť:

DIELA I. KANTA VO FONDE KAB:

1. KANT, Immanuel

A tiszta ész [A] : ifjúkori írásai / Immanuel Kant a Georg Wilhelm Friedrich Hegel ; z nemeckých originálov ... preložili Mihály Babits a Gábor Révai. - [1. vyd.]. - [Szentendre] : Interpopulart Könyvkiadó, 1995. - 80 s. - (Diák- és házikönyvtár-Populart füzetek : Német felvilágosodás , Zv.49). - ISBN 963-613-082-5

2. KANT, Immanuel

Kritika čistého rozumu / Immanuel Kant; z nem. orig. ... preložil Teodor Münz. - Bratislava : Pravda, 1979. - 577 s. - (Filozofické odkazy)

3. KANT, Immanuel

Kritika praktického rozumu [A] / Immanuel Kant; z nem.orig. ... preložil Teodor Münz. Bratislava : Nakladateľstvo Spektrum, 1990. - 180 s. - (Edícia Filozofické odkazy). - ISBN 80-218-0051-8

4. KANT, Immanuel

Kritika soudnosti / Immanuel Kant; z nem. orig. ... preložili Vladimír Špalek a Walter Hansel. Praha : Odeon, 1975. - 271 s. - (Estetická knihovna , svazek 5)

5. KANT, Immanuel

Základy metafyziky mravů [A] / Immanuel Kant; z nem.orig. ... preložil Ladislav Menzel. - 2.vyd. Praha : Svoboda, 1990. - 128 s. - ISBN 80-205-0152-5

KNIHY O ŇOM:

1. ASZMUSZ, V.F.

Immanuel Kant [A] / V.F.Aszmusz; z rus.orig. ... preložil Rozsnyai Ervin. – Budapest : Gondolat, 1982. - 470 s. - ISBN 963 280 721 9

2. HABERMAS, Jürgen

Filozófiái diskurzus a modernségéről [A] : tizenkét előadás / Jürgen Habermas; z

nemeckého originálu ... preložili Ferenc Nyizsnyánszki a Dénes Zoltai. - [1. vyd.]. - [Budapest] : Helikon Kiadó, 1998. - 309 s. - (Helikon Universitas). – ISBN 963-208-530-2

3. KANTOVA

Kantova filozofie a súčasnosť [A] / T.I.Ojzerman ... [et al]; z rus.orig. ... preložili Jiří Pešek, Jaroslava Pešková. – Praha : Svoboda, 1981. - 501 s.

KNIHY S TEMATIKOU KANTOVSKÉJ A NOVOKANTOVSKÉJ FILOZOFIE:

1. BAČA, Drahomír

Filozofická trilógia [A] / Drahomír Bača. - 1. vyd. – [Púchov] : Vlastné vydanie, 2006. - 249 s. - ISBN 80-969635-2-X

2. BAKRADZE, K.S.

Systém a metóda Hegelovej filozofie [A] / K.S.Bakradze; z rus.orig. ... preložil Miroslav Marcelli. – Bratislava : Pravda, 1981. - 515 s. - (Filozofické odkazy)

3. BOGOMOLOV, Alexej Sergejevič

Současná buržoazní filozofie [A] / Alexej Sergejevič Bogomolov a kolektiv; z rus.orig. ... preložila Milena Manová. – Praha : Svoboda, 1977. - 588 s.

4. ČECHÁK, Vladimír

Co víte o novověké filozofii [A] / Vladimír Čechák, Milan Sobotka, Jaroslav Sus. Praha : Horizont, 1984. - 323 s. - (Malá moderní encyklopedie , sv.101)

5. DEJINY

Dejiny dialektiky [A] : nemecká klasická filozofia / T.I.Ojzerman ... [et al] ; z rus.orig ... preložili Ladislav Holata, František Novosad, Miroslav Marcellia. – Bratislava : Pravda, 1978. - 337 s. - ISBN t9xx

6. HLINKA, Anton

Myslitelia a myšlienky.. – Martin : Matica slovenská, 1993. - 118 s. - ISBN 80-7090-255-8

7. HRUŠOVSKÝ, Igor

Positivismus voluntarismus novokantovstvo [A] : antológia z diel filozofov / zostavovatelia sú akademik Igor Hrušovský, Milan Zigo. –

Bratislava : Vydavateľstvo politickej literatúry, 1967. - 613 s. - (Členská knižnica , zväzok siedmy)

8. RÁDL, Emanuel

Dějiny filosofie II [A] : novověk / Emanuel Rádl. - 1. vyd. –
Praha : Votobia, 1999. - 668 s. - ISBN 80-7220-064-X

9. ZELENÝ, Jindřich

Pojednání o dialektice [A] / Jindřich Zelený. –
Praha : Academia, 1982. - 197 s.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. LEŠKO, Vladimír

Dějiny filozofie [A] / Vladimír Leško-František Mihina a kolektív. - II. vyd. -
Bratislava : IRIS, 1994. - 357 s. - ISBN 80-967013-8-X

2. ĽUDIA

Ľudia, ktorí zmenili svet [A] : 50 slávnych osobností, ich stručný životopis a obrazové dokumenty / Hendrik van Bergh ...[et al.]; preložili Mária Čierna ...[et al.]. - 1. vyd. –
Bratislava : Mladé letá, 1996. - 351 s. - ISBN 80-06-00701-2

3. MALÁ

Malá československá encyklopedie I-L [A] : III.. –
Praha : Academia, 1986. - 903 s. : fotogr., ilustr., mapy, 16 s.príl.

4. INTERNET: www.wikipedia.sk , www.referaty.sk

Názov: Immanuel Kant – zakladateľ filozofie kriticizmu. Bibilografický leták pri príležitosti 285. výročia narodenia filozofa

Zostavil: Ondrej Trepáč, OOL KAB NZ

Zodpovedná: Marta Szilágyiová – riaditeľka KAB NZ

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Termín: apríl 2009

Náklad: 30 ks

Tlač: KAB NZ